

Nr 16.*Konstitutionsutskottets betänkande med förslag till ändrad lydelse av § 72 riksdagsordningen.*

Grundläggande bestämmelser om statsrevisorernas organisation och verksamhet äro införda i §§ 72 och 73 riksdagsordningen samt § 107 regeringsformen. Enligt riksdagsordningen skall varje lagtima riksdag förordna tolv revisorer, hälften från vardera kammaren, jämte samma antal suppleanter, att enligt regeringsformen och särskild instruktion granska statsverkets, riksbankens och riksgäldskontorets tillstånd, styrelse och förvaltning. Revisorernas uppgift skall enligt regeringsformen vara att verkställa en generell översikt av statsmedlens utdelning. Varje revision skall omfatta ett räkenskapsår och vara fullbordad inom en tid av tre — tidigare två — månader. Revisorernas verksamhet har närmare bestämts i en år 1925 antagen instruktion med däri senare gjorda ändringar. Enligt denna instruktion skola revisorerna efter valet sammanträda till konstituerande sammanträde för att välja ordförande och vice ordförande. Vid detta sammanträde äga de jämväl besluta om utseende av sekreterare och organisation av arbetet. Revisionsarbetet tager sin början varje år den 16 september eller, om helgdag då inträffar, dagen därefter. Över revisionsförrättningen skola revisorerna avgiva berättelser, särskilt angående statsverket, särskilt angående riksbanken och särskilt angående riksgäldskontoret.

I sin berättelse framförde 1946 års statsrevisorer vissa önskemål beträffande sitt arbete. De uttalade, att deras arbetsområde till följd av statsförvaltningens alltjämt fortgående utvidgning och ökade svaröverskådlighet hade blivit allt större, samtidigt som erforderliga undersökningar blivit alltmer arbets- och tidskrävande. De hittills vidtagna åtgärderna för att underlätta revisorernas verksamhet vore därför icke längre till fyllest. Det hade visat sig allt svårare att medhinna arbetet på den korta tid av tre månader, varunder revisorerna äro samlade. Därest de skulle kunna fullgöra sina uppgifter, framstode det såsom nödvändigt, att i varje fall kansliets verksamhet omlades. Kansliet borde kunna träda i funktion vid en betydligt tidigare tidpunkt än som nu skedde, så att mera arbets- och tidskrävande utredningar i god tid kunde fullgöras av kanslipersonalen. Det syntes icke heller föreligga något hinder för att revisorerna valdes vid början av riksdagen, exempelvis samtidigt med val till utskotten, samt att revisorerna vid konstituerande sammanträde omedelbart efter valet utsåge viss kanslipersonal, som på ett tidigt stadium finge i uppdrag att verkställa dylika utredningar. Det vore även av flera skäl önskvärt om revisionsförrättningen kunde fördelas på två tidsperioder, mellan vilka ett uppehåll skulle äga rum. På grund härav förordade revisorerna en översyn av de bestämmelser, som

reglera deras verksamhet. Med hänsyn till ämnets beskaffenhet syntes det dem böra ankomma på fullmäktige i riksgäldskontoret att föranstalta om utredningens verkställande.

På tillstyrkan av statsutskottet (utl. 128) uppdrog 1947 års riksdag (skrivelse nr 329) åt fullmäktige i riksgäldskontoret att, under beaktande jämväl av sambandet mellan de statliga revisionsorganen och riksdagens revision, föranstalta om en dylik utredning.

I utlåtande (nr 22) till 1947 års riksdag i anledning av väckt motion (I: 15) angående åtgärder för stärkande av riksdagens kontrollmakt över regering, förvaltning och rättskipning förutsatte konstitutionsutskottet att den av riksdagen beslutade utredningen av frågan om revisorernas verksamhet även komme att uppmärksamma vissa speciella uppslag i motionen. I denna hade bl. a. ifrågasatts en förlängning av revisorernas mandat-tid och en utökning av deras antal. Vidare hade motionären framfört tanken på att revisorerna under vissa förutsättningar skulle kunna avlåta framställningar direkt till Kungl. Maj:t, varigenom deras ingripanden skulle kunna nå en i många fall önskvärd snabbare effekt.

Fullmäktige i riksgäldskontoret tillsatte den 24 juli 1947 en kommitté med uppdrag att efter vidare utredning av frågan rörande riksdagens revisorers verksamhet till fullmäktige inkomma med förslag i ämnet. Kommittén, som antog benämningen »1947 års revisionsutredning», har i »Betänkandet rörande riksdagens revisorers verksamhet» framlagda förslag till ändringar i de bestämmelser, som reglera riksdagens revisorers verksamhet.

Kommittén har i sitt betänkande framhållit, att statsförvaltningen svällt ut särskilt under de senaste decennierna. Därför hade det blivit nödvändigt att inskränka sig till stickprov. Själva räkenskapsgranskningen hade allt-mera skjutits i bakgrunden. De upptagna spörsmålen och framställda anmärkningarna hade haft en generell eller principiell karaktär och en mera vidsträckt ekonomisk innebörd och betydelse. Med denna förändrade inställning beträffande revisionens uppgift vore det därför icke av samma vikt som förut att räkenskaperna för det budgetår, som granskningen i första hand avser, vore avslutade när revisorerna sammanträdde. Med anledning härav har kommittén ansett bestämmelsen i riksdagsordningen § 72 att varje revision skall omfatta ett räkenskapsår böra utgå. Kommittén har vidare framhållit, att en effektivisering av statsrevisorernas verksamhet vore påkallad. För att nå detta syfte har kommittén framlagt förslag om att låta revisorernas verksamhet pågå hela året. Förslaget innebär, att revisorerna skola väljas inom samma tid som enligt § 36 riksdagsordningen är stadgad för tillsättande av riksdagens ständiga utskott, d. v. s. inom sex dagar från riksdagens öppnande, och att revisorerna utöva sin befattning till dess nytt val av revisorer förrättas. Kommittén har vidare ansett ett fast kansli behövt för revisorernas verksamhet. Genom att revisorerna väljas vid riksdagens början skulle vinnas att kansliet omedelbart kunde påbörja förberedelserna till revisionen. Enligt kommitténs mening borde revisorerna ej bindas vid någon bestämd tid för sina sammanträden. I detta

sammanhang har kommittén framhållit att den av revisorerna föreslagna uppdelningen av revisionstiden vore ägnad att förrycka kontinuiteten i arbetet.

Kommittén har avvisat tanken på en förlängning av revisorernas mandat-tid under hänvisning till de skäl häremot som konstitutionsutskottet anförde (utl. nr 15) vid 1940 års riksdag, nämligen att de fördelar som följa av en förlängd mandattid kunde ernås genom omval av tidigare revisorer. Kommittén har även avstyrkt tanken på en utökning av revisorernas antal under åberopande av de skäl däremot som konstitutionsutskottet anförde (utl. nr 13) vid 1922 års riksdag, nämligen att det icke vore behövt att samtidigt förlänga tiden för revisionsarbetet och öka revisorernas antal. Eftersom kommittén föreslagit att revisorernas uppdrag skall omfatta hela året, har den ansett sig kunna åberopa konstitutionsutskottets ovan anförda skäl mot en utökning av antalet revisorer.

Vad slutligen beträffar frågan om att revisorerna skulle kunna avlåta framställningar direkt till Kungl. Maj:t, har kommittén icke ansett sig kunna förorda införande av en sådan bestämmelse, då kommittén ansett, att riksdagen först bör underrättas om revisorernas beslut och detta sker genom berättelsen. Revisorerna ha allt fortfarande möjlighet att liksom hit-tills under hand vända sig till vederbörande statsråd i frågor, som kräva omedelbart ingripande.

Fullmäktige i riksgäldskontoret ha i skrivelse den 12 februari 1948 överlämnat kommitténs betänkande till riksdagen. Enligt protokollsutdrag från första kammaren den 18 februari och från andra kammaren den 17 februari 1948 ha dessa hänvisat ifrågavarande betänkande, i vad det avsåg förslag till ändrad lydelse av § 72 riksdagsordningen, till konstitutionsutskottet samt i övrigt till statsutskottet.

Utskottet. I likhet med 1947 års revisionsutredning anser utskottet en effektivisering av statsrevisorernas verksamhet påkallad. För att nå detta syfte har kommittén föreslagit, att revisorerna skola väljas inom samma tid som enligt § 36 riksdagsordningen är stadgad för tillsättande av riksdagens ständiga utskott, d. v. s. inom sex dagar från riksdagens öppnande, och skola utöva sin befattning till dess nytt val av revisorer förrättas. Utskottet har icke något att erinra mot kommitténs förslag härom. Väljas revisorerna vid riksdagens början vinnes, såsom kommittén framhållit, att kansliet omedelbart kan påbörja förberedelserna till revisionen. De skäl, som av kommittén anförts för borttagande av bestämmelsen i § 72 riksdagsordningen att varje revision skall omfatta ett räkenskapsår, har utskottet vidare bärande. Enligt utskottets mening bör härutöver genom jämkning i lydelsen av § 72, tredje stycket, riksdagsordningen, möjlighet givas revisorerna att, vid sidan av sin årliga berättelse, till riksdagen inkomma med framställningar om och när särskild anledning därtill gör det påkallat. Då statsrevisorernas arbete skall taga sin början redan kort efter det riksdagen sammanträtt, synes det önskvärt, att framställningar i sådana

särskilda fall kunna komma under riksdagens behandling tidigare än nästföljande år. Utskottet förutsätter, att närmare bestämmelser härom införas i instruktionen för statsrevisorerna. På grund av vad sålunda anförts får utskottet, som inhämtat, att statsutskottet i huvudsakliga delar tillstyrkt kommitténs förslag i vad det hänvisats till samma utskott, hemställa,

att riksdagen såsom vilande för vidare grundlagsenlig behandling måtte antaga följande

F ö r s l a g

till

ändrad lydelse av § 72 riksdagsordningen.

(Nuvarande lydelse.)

(Föreslagen lydelse.)¹

§ 72.

Å varje lagtima riksdag förordnas revisorer till ett antal av tolv, vilka till halva antalet av vardera kammaren utses, att enligt regeringsformen och särskild instruktion granska statsverkets, riksbankens och riksgäldskontorets tillstånd, styrelse och förvaltning. *Varje revision skall omfatta ett räkenskapsår. Revisionsförrättningen tager sin början å dag, som i instruktionen bestämmes, och skall inom tre månaders tid vara fullbordad.*

Revisorerna välja — — — äro lika.

De anmärkningar, som revisorererna finna sig befogade att *i sin berättelse till riksdagen* framställa, skola, sedan förklaringar däröver inkommit, av *näst följande lagtima riksdag* överlämnas till vederbörande utskotts granskning och vidare behandling.

Stockholm den 16 mars 1948.

På konstitutionsutskottets vägnar:

JONES ERIK ANDERSSON.

¹ Av 1947 års revisionsutredning föreslagen lydelse:

§ 72.

Å varje lagtima riksdag förordnas *inom sex dagar efter dess öppnande* revisorer till ett antal av tolv, vilka till halva antalet av vardera kammaren utses, att enligt regeringsformen och särskild instruktion granska statsverkets, riksbankens och riksgäldskontorets tillstånd, styrelse och förvaltning. *Revisor utövar sin befattning till dess nytt val av revisorer förrättas.*

Revisorerna välja — — — äro lika.

De anmärkningar — — — vidare behandling.

Närvarande:

från första kammaren: herrar Jones Erik Andersson, Gottfrid Karlsson*, Herlitz, Elmgren, Mattsson, Gustavson, Ernst Hjalmar Nilsson, Englund, Sjö* och Damström; samt

från andra kammaren: herrar Thorell*, Pettersson i Norregård, Nordström i Torsby, Nilsson i Göteborg, Norén, Spångberg, Jonsson i Haverö*, Dickson och Larsson i Stockholm.

* Ej närvarande vid justeringen.